Maria Pohjala
MTK ry
PL 510
00101 Helsinki

Suuri valiokunta
SuV@eduskunta.fi

LAUSUNTO

Dnro 32/2024

2.4.2024

Asia: KOMISSION EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI SEURANTAKEHYKSESTÄ SELVIYTYMISKYKYISIÄ EUROOPAN METSIÄ VARTEN

Euroopan komissio julkaisi marraskuussa asetusesityksensä Euroopan metsien seurantakehyksen perustamisesta. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK tukee Euroopan komission tavoitetta harmonisoida metsädatan keruuta Euroopassa sekä parantaa metsien sopeutumiskykyä. MTK pyytää kuitenkin ottamaan jatkovalmisteluissa huomioon mahdolliset mittavat vaikutukset metsänomistajien omaisuuteen ja siihen liittyvien tietojen jakamiseen.

Komission ehdottama lainsäädäntö on aikeissa tuoda paljon uutta lainsäädäntöä metsiin liittyen, minkä takia esitykseen tulee suhtautua kriittisesti. Koska EU-instituutioiden toimikausi lähenee loppuaan, tätä niin kutsuttua metsien monitorointilainsäädäntöä ei tulisi viedä eteenpäin kiireellisellä aikataululla.

Datan keruun tavoitteet epäselvät

Komission esityksessä metsädataa kerättäisiin niin komission kuin jäsenmaiden toimesta. MTK muistuttaa, että Suomessa on mittava kokemus metsädatan keräämisestä (VMI), ja tätä tietoa tulisikin käyttää kattavasti hyväksi EU-tavoitteiden saavuttamiseksi.

Euroopan komissio mainitsee, että asetuksen ensisijaisena tavoitteena on parantaa metsien sopeutumiskykyä lisäämällä tietoa esimerkiksi metsätuhoista. Kerättävien indikaattorien listaus kertoo, että tietoa kerättäisiin kuitenkin kattavasti myös useista muista piirteistä (esimerkiksi ympäristöön ja metsän käyttöön liittyvät indikaattorit), mikä ei MTK:n mielestä tue yksiselitteisesti esityksen päämäärää. MTK painottaakin, että komission olisi selkeytettävä se, mikä metsädatan keruun ensisijainen tarkoitus on.

Metsädatan keruussa komissio nojaa vahvasti satelliittidataan, vaikka luotettavin tieto saadaan maastomittauksilla. Satelliittidatalla voidaan vain rajallisesti kuvata metsien terveyden kehitystä jäsenmaissa, ja MTK muistuttaa, että komission keräämät satelliittikuvat ovat todennäköisesti liian epätarkkoja kartoittamaan metsissä tapahtuneita muutoksia. Koska metsät ja niissä tapahtuvat muutokset linkittyvät vahvasti kansalliseen metsätalouteen, datan tulkinnassa tulisi hyödyntää kansallista osaamista. Komission ei siksi tulisi tulkinta metsädataa ilman perusteellista ymmärrystä kunkin maan harjoittamasta metsätaloudesta. Lisäksi jäsenmaiden tulisi tarkastaa metsätiedon laatu ennen sen julkaisua.

MTK:n tulkinnan mukaan komissio vaatisi osaa tiedoista karttoina, joiden käyttötarkoitus jää epäselväksi. Mitään dataa ei pidä kerätä huvin vuoksi, vaan kaiken datan keruuseen tulee olla selkeä ja perusteltu syy ja käyttökohde. Nyt esitys ei kuitenkaan anna selkeää kuvaa siitä, mihin yksityiskohtaista dataa tullaan käyttämään ja kuinka sitä aiotaan jatkojalostaa.

Indikaattorit ja metsäsuunnitelmat eivät kunnioita kansallista toimivaltaa

Monia komission esittämiä indikaattoreita raportoidaan jo monissa muissa EU-lainsäädännössä ja prosesseissa, kuten Forest Europessa. Raportointien päällekkäisyydet tulisi minimoida, koska pitkällä aikavälillä ne voivat johtaa kaksinkertaiseen sääntelyyn ja lisätä hallinnollista taakkaa. MTK:n mukaan olemassa olevia järjestelmiä tulisi parantaa ennen uusien EU-järjestelmän kehittämistä.

Epätarkat kuvaukset datan keruumenetelmistä sekä jatkokäytöstä (mm. Art 4 ja liitteet) antavat ymmärtää, että datan kartoitusta voitaisiin suorittaa jopa yksittäisten metsiköiden ja metsikkökuvioiden tarkkuudella. Tämä tulee esiin muun muassa määritelmistä, jotka koskevat metsäyksiköitä (Forest Unit) ja seuranta-aluetta (Monitoring Site). MTK näkee, että ehdotus on vaarantamassa metsänomistajien yksityisyydenturvan ja painottaa, että maakuntatasolla tehtävä kartoitus riittää komission mainitsemien tavoitteiden saavuttamiseen.

Komission ehdottamat indikaattorit, joilla dataa kerättäisiin, pitävät sisällään tietoja, joita ei kuulu jakaa kolmansille osapuolille. Kuviokohtaisia tietoja muun muassa metsien rakennepiirteistä ja hakkuumahdollisuuksista ei kuulu luovuttaa eteenpäin ilman metsänomistajan suostumusta. Komissio mainitsee, että tietoja tulisi kerätä avoimiin rekistereihin, mikä ei kunnioita periaatetta datan yksityisyydestä sekä omistajuudesta. Kuviokohtaiset tiedot eivät kuulu julkaistaviksi avoimesti, vaan ne ovat metsänomistajan yksityistä tietoa. MTK:n mukaan lisäindikaattorien (Art 8) keräämiseen ei ole tarvetta ennen kuin pakollisten indikaattorien keräämisestä ja käytöstä saadaan lisätietoa.

Yksi Suomen kannalta ongelmallinen mittari on vanhojen metsien sijainti, jotka tulee paikantaa vuoteen 2028 mennessä. Koska näiden metsien paikannus johtaisi todennäköisesti käyttörajoituksiin, esityksessä tulisi selventää, millaiset vaikutukset ja korvausmahdollisuudet suojelulla olisi metsänomistajille. Komission ehdotuksessa ei lisäksi tunnisteta mittavia kustannuksia, joita muun muassa vanhojen metsien inventointi on tuomassa kansallisesti.

Komissio kannustaa jäsenmaita vapaaehtoisten, pitkänaikavälin metsäsuunnitelmien tekemiseen. Metsien käyttö, ja käytännön metsänhoidon suunnittelun ohjaus tulee pitää kansallisissa käsissä. MTK:n mukaan metsäsuunnitelmia – edes vapaaehtoisia – ei tulisi tuoda osaksi sitovaa lainsäädäntöä.

Komissio on jättänyt monen yksityiskohdan jatkotyöstämisen delegoitujen säädösten varaan. MTK:n mukaan delegoidut säädökset eivät sovellu metsien monitorointilainsäädännön yksityiskohtien määrittelyyn, sillä ne eivät sisällä jäsenmaille tarvittavia joustoja. Delegoitujen säädösten määrää tulisikin vähentää metsäsäädösten jatkotyössä.

Maria Pohjala

Asiantuntija

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK R.Y.